

Odborná zpětná vazba z 11. Světového kongresu environmentální výchovy

14.- 18.3. 2022

Jaké tři věci ve vás nejvíce rezonovaly z toho, co jste slyšeli a dozvěděli se na kongresu?

Prvním dojmem, který ve mně rezonuje je srovnání environmentálního vzdělávání a výzkumů v něm v České republice a nejširším zahraničí. Poznatky předkládané na kongresu mi přišly velmi dobře ladící s obdobnými výsledky průzkumů na téma efektivity různých forem environmentální výchovy u nás. Předkládané výsledky výzkumů a z nich plynoucí aplikace v praxi ať už ve vzdělávání žáků, učitelů nebo veřejnosti přesně odpovídaly tomu, co děláme a považujeme za účinné. Nemám vůbec pocit že bychom v EV byly nějaká zaostalá východní země. Jsme velmi dobří a v rámci českého školství, do kterého se moderní metody vyučování ze západu šíří jen pomalu, patříme jistě k nejpokrokovější části pedagogického spektra.

Velmi ve mně rezonovalo také časté propojení výzkumů na cíle udržitelného rozvoje OSN (SDGs), měl jsem z toho dobrý pocit, že věci jsou provázané, směřují jednoznačně od někud někam, z centra až na úroveň mikroprojektů, které svým drobným dílem přispějí k naplnění SDGs.

Z vědeckého pohledu ve mně velmi rezonuje cokoli, co poskytuje „tvrdá data“ k otázkám, na které si musíme odpovídat, ale současně je řešíme velmi intuitivně, nebo jen na základě dílčích pozorování. Když jsem na kongresu viděl výsledky velkých reprezentativních studií, potvrdilo to mé přesvědčení o některých odpovědích, u jiných to mé přesvědčení opravilo skutečným směrem.

Co si z kongresu odnášíte jako to, co budete chtít přenést do své další praxe. K čemu vás setkání inspirovalo?

Kongres podtrhl nutnost síťování, hledání partnerů na různých úrovních a také v různých státech. Ta je dobře vidět nejen v otázce klimatu. Chtěl bych tedy rozšířit okruh našich partnerů, nebo pevněji spolupracovat se stávajícími. Rovněž myslím, že jako organizace pracující se životním prostředím a usilující o to být leadrem k šetrnému přístupu k žp se nevyhneme tomu, nechat si spočítat uhlíkovou stopu a nastavit plán jejího snižování. Kongres opakovaně vyzýval k holistickému přístupu ke vzdělávání, učení v souvislostech či multidisciplinárnímu přístupu. To mě vede k zamyšlení, jestli všechny programy z naší praxe takové jsou a nebo je bude potřeba tímto směrem upravit. Na dobrých příkladech také kongres ukázal, že mnoho otázek, které řešíme, nemá jen jednu správnou univerzální odpověď a je stále potřeba je řešit případ od případu. Pro mou praxi to znamená revidovat, jestli už například nutné zjednodušení v některých programech není příliš velké a zda tedy učíme stále pravdivě.

Co a jak z učení a zážitků z kongresu představíte kolegům z vaší organizace.

V naší organizaci máme systém předávání informací ostatním kolegům ze seminářů, kterých se někdo z nás zúčastnil. Na nejbližší poradě jsem si tedy do vyhrazeného prostoru připravil ústní příspěvek, který shrnul jednak atmosféru konference, organizaci a uspořádání konference s ohledem na životní prostředí (jako inspiraci, také pořádáme akce pro veřejnost) a potom 12 hlavních myšlenek, zjištění či přístupů, které mi přišly inspirativní a vybral jsem je napříč prezentacemi, které jsem viděl. Všechny materiály, které jsem ke konferenci získal, jsem pro zájemce uložil na místo v naší organizaci obvyklé, na sdíleném serveru.

Shrnutí tématu – zapojení mladých lidí do řešení klimatické krize

Souběžně s kongresem dospělých probíhal i kongres mladých. Výstupy z něj účastníci prezentovali na závěr konference na plenárním zasedání. Kromě toho tématu byly věnovány i některé přednášky dospělé sekce nebo alespoň jejich části v kombinaci s dalšími tématy.

Velmi zajímavá byla americká studie, která zjišťovala, kde se mladí lidé působící jako leadři ochrany klimatu berou, z jakého podhoubí vyrůstají, jaké mají společné či rozdílné rysy a postoje. Vodítkem pro jejich nalezení a výběr do studie bylo například zapojení do akcí Fridays for Future. Zajímavé zjištění mezi těmito leadry bylo např., že jejich socioekonomické zázemí určuje to, co považují za přírodu. Na rozdíl od starších ročníků, tito (často generace Z) ochránci životního prostředí nemají typické rysy předchozích ochráňů (nepotřebují např. chodit ven do přírody jen tak na procházky nebo pečovat o zahradu vlastníma rukama).

V jiných přednáškách se zase objevilo téma, které často ekocentra řeší. Na jedné straně víme, že program environmentálního vzdělávání má přinést nějakou změnu, kterou účastník zapojí do svého života. Současně ale víme, že na úrovni jedince (přestanu používat plastové pytlíky) se celkové změny např. v otázce klimatu k lepšímu nedobereme. Víme ale také, že mnoho lidí propadá environmentálnímu žalu a upadá do deprese, že nic nezmohou. Diskuse tedy hledala míru a způsob, jak mladé do řešení klimatické krize zapojit, přesvědčit je o důležitosti této problematiky, ale současně je nevyděsit a nezpůsobit jim paralytickou depresi. Jako řešení bylo navržena jakási metoda schodů. Jsou věci, které může dělat každý sám, to je úplný základ. Na něm stojí další schod na úrovni, co může dělat rodina. Na něm další směřující až k široké veřejnosti. Vzkaz pro studenta je v takovém případě: „Je skvělé co děláš sám, ale nestačí to, je potřeba jít stále výš“.

Výstupy z kongresu mladých byly zpracovány v několika rovinách a různými způsoby. Divadlo, kreslení komiksů, vytváření uměleckých soch, poezie, videokoláže a další. Do některých aktivit velmi šikovně prezentující zapojovali publikum a na závěr sklízeli zaslužený potlesk. Byla to mezinárodní skupina, která se během pár dní stihla domluvit na mnoha zásadních věcech a ještě je prezentovat veřejnosti přístupnou formou. Pravděpodobně tam bylo mnoho lidí, o kterých v následujících obdobích ještě uslyšíme. Zaujala mě jejich touha na jedné straně, aby byli více slyšeni, abychom jim neříkali, že nic nezmění, a že nejsou dost mocní, aby přinesli nějakou změnu. Touha víc vybírat co a proč se budou učit, více se podílet na rozhodování o společných věcech, být aktivní a součástí řešení... Na druhé straně žádali dospělý svět o nějaká vodítka a průvodcovství jak se v celém problému zorientovat.

Nedokázal jsem si představit, že by takhle někdo mluvil dřív, než se k tomu osmělila Greta Thunberg. Byla to moc zajímavá skupina a přišla mi velmi kontrastní se skupinami podobně starých účastníků, které chodí na náš program o ochraně klimatu. Chápu jejich požadavky a jistě jsou v mnohém oprávněné, na druhou stranu se opravdu jedná jen o špičku ledovce a obecně mladí lidé v tomto věku řeší úplně jiné problémy.

Příloha 1: Fotografie z vystoupení mladých účastníků kongresu

Pozn: Fotografie pochází z webové platformy běžící pro účastníky konference. V případě případné publicity by musela být zohledněna autorská práva.